

Beroepsgroep buurtsport- coaches ook op opleidingsgebied steeds volwassener

Aanbod opleidingen en scholingen groeit gestaag

Waar de buurtsportcoach in de beginjaren nog vooral moest teren op eigen inzichten en 'learning by doing', zijn er inmiddels volop mogelijkheden om kennis en kunde op peil te brengen en te houden. Een bekend voorbeeld is de opleiding tot clubkadercoach, maar het scholingsaanbod in z'n algemeenheid groeit gestaag, en dat past natuurlijk prima bij de groei naar volwassenheid van het vak buurtsportcoach. Vanzelfsprekend zijn ook hogescholen als de Haagse Hogeschool en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) in hun opleiding Sportkunde steeds actiever met het inspringen op de behoefte aan scholing van buurtsportcoaches. LEON JANSSEN LOK

Toen begin 2019 gestart werd met het proeftuinproject clubkadercoaching, had niemand kunnen denken of hopen dat het begrip clubkadercoach zo'n vlucht zou nemen. Destijds viel de verbreding van de buurtsportcoachregeling samen met het besef dat een 'clubkadercoach' uitstekend professionele ondersteuning zou bieden bij het versterken van trainers op pedagogisch-didactisch vlak. Het bleek een gouden greep te zijn om buurtsportcoaches op deze manier in te zetten, want inmiddels is een groot aantal gemeenten bezig met clubkadercoaching.

Herijking scholing clubkadercoach

NOC*NSF pakte in 2019 de regie bij de uitrol van het traject clubkadercoaching en dat doet het nog steeds. Momenteel wordt er een stand van zaken opgemaakt, vertelt Remco Haring, projectleider van de sportkoepel en al jaren actief in de wereld van sportopleidingen. "Clubkadercoaching groeit snel en het is zaak dat we blijven aansluiten op ontwikkelingen in de praktijk. Daarom kijken we nu samen met de sportbonden, gemeenten en met clubkadercoaches zelf wat nu het profiel van die

clubkadercoach is. Er zijn er inmiddels veel en ze werken heel divers, moeten we daar de opleiding op aanpassen? Het grote succes is in ieder geval vooral het besef dat begeleiding van trainers en coaches, of van kader in het algemeen, heel belangrijk is."

Procesbegeleider

Dat kan Casper van Dam, clubkadercoach in Harderwijk, alleen maar bevestigen. Van Dam is werkzaam bij GA! Harderwijk, een samenwerking van werkgevers van sport- en cultuurprofessionals, waarbij GA staat voor Gezond Actief. Van Dam deed buurt-

"Clubkadercoaching groeit snel en het is zaak dat we blijven aansluiten op ontwikkelingen in de praktijk"

Remco Haring (NOC*NSF)

"Door het bieden van goede begeleiding aan trainers ervaren ze meer plezier aan het geven van training. En dat verhoogt het sportplezier bij spelers"

Stefan Vingerhoets (clubkadercoach Eindhoven Sport)

Casper van Dam

straatwerk, gaf lessen in het bewegingsonderwijs en werd vervolgens bredeschoolcoördinator. “Ik vond het leuk om collega’s van ons beweegteam te coachen en vanuit het lokaal sportakkoord rolde ik in de zomer van 2021 in het clubkadercoacht-raject. Ik leerde er vooral dat je als clubkadercoach een procesbegeleider bent. Je bent geen expert, biedt geen sporttechni-

hij als professional beter in staat was om bepaalde deuren te openen, zoals die naar de sportbond. “Bij de volleybalvereniging, waar ik al startte vlak nadat ik aan mijn opleiding of training tot clubkadercoach was begonnen, heeft dat bijvoorbeeld geleid tot de aanstelling van een paar parttime professionele krachten.”

“Een clubkadercoach zorgt ervoor dat mensen zich in korte tijd beter gaan voelen voor een groep en dus betere trainingen kunnen gaan geven”

Casper van Dam (clubkadercoach GA! Harderwijk)

sche ondersteuning, maar je hebt een signalerende rol. Je leert de vraag achter de vraag op te halen.” Van Dam merkte dat

Betere trainingen

“Je bent als clubkadercoach in eerste instantie natuurlijk een buitenstaander en je

moet sociaal zijn om dit werk goed te kunnen doen. Je moet lastige gesprekken kunnen voeren met mensen die echt heel anders tegen iets aankijken dan jij. Het leuke vind ik vooral dat je echt in de vereniging komt. Dan zie je bijvoorbeeld dat trainers moeite hebben met het gedrag van pubers en dan is het mooi als je kunt concluderen én bewerkstelligen dat de trainingen anders moeten.” Van Dam is nu nog de enige clubkadercoach bij GA! Harderwijk, maar hij hoopt dat dat over een tijdje niet meer zo is. “Sportverenigingen zijn zó afhankelijk van vrijwilligers. Als ze geen professionaliseringsslag gaan maken, dan gaan ze het heel moeilijk krijgen. Een clubkadercoach zorgt ervoor dat mensen zich in korte tijd beter gaan voelen voor een groep en dus betere trainingen kunnen gaan geven. Het wordt steeds bekender in Harderwijk, dus ik verwacht ook wel dat het gaat groeien. Ik zou het wél prettig vinden als ik eens zou kunnen sparren met een clubkadercoach die hetzelfde werk doet, die bij eenzelfde soort vereniging aan de slag is.”

Pedagogisch-didactisch

Dat laatste vindt ook Stefan Vingerhoets van Eindhoven Sport, ook een buurtsportcoach die clubkadercoach werd. In Eindhoven was hij onder andere betrokken bij de opzet van ‘vitality clubs’ voor 55-plussers en naschools aanbod voor middelbare scholieren. Sinds een tijdje is hij actief als clubkadercoach bij (tot nu toe) twee voetbalclubs, nadat hij de opleiding tot clubkadercoach doorliep. “In de opleiding lag de nadruk echt op het pedagogisch-didactische aspect en ik merk in de praktijk dat je je ook echt ondersteunend moet opstellen en moet proberen om andere inzichten te geven.” Dat is niet altijd eenvoudig. “De komst van een clubkadercoach is meestal een initiatief van het bestuur. Trainers denken vaak: ‘We doen het toch goed? Wat komt die Stefan hier eigenlijk doen?’ Terwijl ik soms zie hoe je een training anders kunt invullen of beter kunt voorbereiden. Ik vind dat het bieden van goede begeleiding aan trainers ervoor zorgt dat trainers meer plezier ervaren aan het geven van

training. En dat verhoogt het sportplezier bij spelers waardoor zij langer aan de club verbonden zullen blijven.”

Interne structuur bouwen

“Als clubkadercoach moet je goed kunnen omgaan met mensen en, hoewel we daar niet van zijn, je ontkomt er niet aan om af en toe sportinhoudelijk te helpen, al is het maar door trainers te wijzen op hulpmiddelen en apps die er zijn.” Een clubkadercoach heeft ook tot doel een structuur te bouwen die ervoor zorgt dat de vereniging zelf voor zijn trainersbegeleiding kan zorgen. “Dat is echt belangrijk, want trainers zijn vaak ouders die niks met de sport hebben, maar training geven omdat niemand anders het wil. Je moet alles op alles zetten om die schaarse vrijwilligers te behouden. En omdat we meer verenigingen willen bereiken, willen we nu als voorwaarde stellen dat er op voorhand iemand binnen de club moet zijn die de taak heeft trainers te gaan begeleiden. Als je zo’n persoon als clubkadercoach moet gaan zoeken, wordt het veel te intensief en gaat het veel te lang duren.”

Verskil maken

Liset Schrijvers werkt als docent en onderzoeker op De Haagse Hogeschool en is daar verbonden aan het Lectoraat Impact of Sport. Waar de buurtsportcoach in haar ogen vooral voor zorgt? “Dat iedereen kan meedoen, dat je sociale verbindingen legt. Ik zie dat het voor veel mensen, met name in achterstandswijken, niet goed lukt om aansluiting te vinden bij een vereniging. De buurtsportcoach kan daar echt het verschil maken.” De opleiding Sportkunde in Den Haag kent geen uitstroomprofiel voor buurtsportcoaches (dat wil zeggen dat je niet specifiek tot buurtsportcoach opgeleid wordt), maar de vaardigheden en competenties die gevraagd worden van buurtsportcoaches komen wel terug in het curriculum. Schrijvers: “We zijn bijvoorbeeld heel erg bezig met communicatieve vaardigheden en netwerken, want de buurtsportcoach is de spin in het web als het gaat om individuen en doelgroepen in

beweging brengen, en in verbinding brengen met aanbieders van sport- en beweegactiviteiten. En ook een onderzoekende houding is belangrijk: je moet als buurtsportcoach wel weten wat de behoefte is van mensen en die behoefte moet je dus ook weten te achterhalen.”

“De meeste buurtsportcoaches komen nu uit de sporthoek, maar ze moeten eigenlijk veel meer competenties krijgen van het social work”

Liset Schrijvers (De Haagse Hogeschool)

Keuzemodule Bijzondere doelgroepen

In het vorige schooljaar startte Schrijvers met een keuzemodule Bijzondere doelgroepen voor buurtsportcoaches. “Wij hadden eerder onderzoek gedaan voor de gemeente Den Haag naar de maatschap-

pelijke veranderingen die optreden dankzij de inzet van buurtsportcoaches. Daar bleek onder andere dat buurtsportcoaches behoefte hadden aan bij- en nascholingen. Vanuit ons Lectoraat Gezonde leefstijl in een Stimulerende Omgeving zijn mijn collega’s bezig met het project Start(V)aardig,

waarbij het doel is onderwijsaanbod te ontwikkelen voor professionals die werken met de doelgroep nul- tot zesjarigen. Die combi maakte dat we deze keuzemodule zijn gaan aanbieden. Het mooie eraan is dat studenten en buurtsportcoaches gezamenlijk onderwijs volgen. Ik zie de

Liset Schrijvers

Heino van Groeningen

waarde voor mijn studenten en het heeft vervolgens ook heel veel waarde voor het werkveld, want buurtsportcoaches zijn in het tweede deel van de module opdrachtgever van de studenten, die actief aan de slag gaan met het in beweging brengen van een van de doelgroepen.”

Social work

Schrijvers ziet de buurtsportcoach niet meer verdwijnen uit de maatschappij. “Integendeel: als je streeft naar meer sportparticipatie, moet je investeren in buurtsportcoaches. Zij zijn echt van grote betekenis, zeker in wijken met weinig sportaanbod, weinig groen en weinig veldjes. Op plek-

ken waar veel problematiek achter de voordeur zit, heb je de buurtsportcoach nodig om de relatie aan te gaan met de wijkbewoners. Alleen zo kun je mensen letterlijk en figuurlijk in beweging krijgen.” Toch kan veel nog beter, betoogt Schrijvers. “Omdat de buurtsportcoach een vertrouwensband aangaat, kan hij of zij ook de aanpalende problematiek oplossen. En juist die is zo’n belemmerende factor voor een duurzame sportparticipatie. De meeste buurtsportcoaches komen nu uit de sporthoek, maar ze moeten eigenlijk veel meer competenties krijgen van het social work. Met die opleidingen moet meer samengewerkt worden. Daar is nog wel een wereld

“Trainers denken vaak: ‘We doen het toch goed? Wat komt die Stefan hier eigenlijk doen?’”

Stefan Vingerhoets (clubkadercoach Eindhoven Sport)

te winnen. Misschien moeten we wat dat betreft toch wel veel meer over bewegen spreken, in plaats van over sport.”

Professionaliseren

Een andere pleitbezorger van de grote waarde van buurtsportcoaches is Heino van Groeningen, docent aan de HAN bij de Academie Sport en Bewegen. Hij geeft les binnen sportkunde, de minor bewegingsagogiek en de masteropleiding Sport- en beweginnovatie. Bovendien is hij verbonden aan het expertiseteam Health Promotion & Performance, van waaruit hij trainingen geeft aan buurtsportcoaches. “Het is mooi om te zien dat het beroep buurtsport-

coach aan het professionaliseren is en dat er ontzettend mooie initiatieven ontstaan in de wijk. Als Academie Sport en Bewegen leiden we de huidige en de buurtsportcoaches van de toekomst op. We verzorgen de minoren Sportconsulent en Sportkundige in de wijk, waar studenten respectievelijk leren hoe kinderen in de wijk te stimuleren meer te sporten en hoe ze bijvoorbeeld een wijkanalyse moeten maken. Bovendien houden we de verbinding met het werkveld sterk; zo maken studenten, buurtsportcoaches en andere professionals gezamenlijk deel uit van een living lab in Oss. Een lab waar we samen met kinderen, hun ouders en sportscholen en -verenigingen

aan de slag gaan met de vraag: hoe breng je kinderen uit ‘inactieve’ wijken in beweging? We doen dat door goed te onderzoeken waarom ze niet van de bank komen. En samen met elkaar creatieve oplossingen te bedenken. De verbinding tussen onderzoek, onderwijs en werkveld is voor ons erg belangrijk.”

Leven lang ontwikkelen

Van Groeningen vervolgt: “Een leven lang ontwikkelen staat centraal in onze visie en missie. Daarom richten we bijvoorbeeld de deeltijdopleidingen zo in dat mensen zich in het werkveld zich kunnen blijven ontwikkelen. Organiseren we relatiedagen

met het werkveld rondom bepaalde thema's en vragen we alumni regelmatig bij elkaar." De beroepssector groeit flink, vertaalt zich dat in het curriculum op de HAN? "Natuurlijk", stelt Van Groeningen. "We kijken continu naar wat het werkveld vraagt en hoe we daaraan kunnen bijdragen. We willen immers niet opleiden tot werkloosheid. Veel collega's werken in het onderwijs én in het werkveld. Dat levert veel op qua kennis. Ook belangrijk is dat we de afstemming zoeken met andere opleiders, zodat er een zo breed mogelijk en overzichtelijk aanbod voor buurtsportcoaches ontstaat." Dat doet de Academie onder andere in de Buurtsport Academie Oost (zie daarvoor elders in dit magazine, red.).

Zelfverzekerder

Het moge duidelijk zijn: de buurtsportcoach is ook wat Van Groeningen betreft 'here to stay'. "Het is een beroepsgroep

die zich verder zal gaan professionaliseren. Kijk maar naar de komst van een beroepsvereniging als 'Wij Buurtsportcoaches', die ook bijeenkomsten, podcasts en webinars organiseert. Ik denk dan ook dat buurtsportcoaches zich steeds meer bewust gaan worden van hun kwaliteiten en dat ze meer en meer gaan beseffen dat ze zich moeten blijven ontwikkelen en zich ook meer moeten laten zien. Ze zijn van grote toegevoegde waarde in het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. De effectvraag wordt denk ik ook steeds belangrijker. De huidige en toekomstige buurtsportcoaches zullen een belangrijke rol krijgen in het beantwoorden van deze vraag. In onze opleidingen is er dan ook veel aandacht voor monitoring, evaluatie en het doen van onderzoek. Ik denk bovendien dat er enerzijds buurtsportcoaches zijn die een zijwaartse sprong gaan maken; die zich meer willen gaan bekwamen in

een specifiek thema of een specifieke doelgroep. En anderzijds voorzie ik ook een verticale beweging: doorstroming van mbo naar hbo, of buurtsportcoaches die alleen een mbo-opleiding hebben, maar inmiddels zo veel 'bewijslast' hebben dat ze op hbo-niveau als leidinggevende aan de slag kunnen. Er is inmiddels een mooi carrièrepad ontwikkeld voor de buurtsportcoach dat dit goed in beeld brengt. Verder merk ik dat er steeds meer kwalitatief goed opleidings- en trainingsaanbod is ontwikkeld en dat de buurtsportcoaches steeds meer regie pakken over hun eigen ontwikkeling. En super dat ook werkgevers hierin meer en meer faciliteren. De buurtsportcoach is een meer zelfverzekerde doelgroep, die in de praktijk echt het verschil maakt en we zijn dan ook trots dat we daar als Academie Sport en Bewegen een bijdrage aan kunnen leveren." ■

‘Hoe dan?’

“VPRO?”, vraagt mijn 14-jarige dochter, “Wat is dat dan?”

Nou, een omroep, zeg ik.

“Een omroep?! Wat is dat dan?!”, zegt ze.

We hebben het over duurzaamheid en de mode-industrie, en hoe ontzettend onrechtvaardig en vervuilend de kledingindustrie is, zodat wij voor een paar euri's shirtjes en jurkjes kunnen kopen bij de Primark.

Shirtjes die we net zo hard ook weer weggooien of naar de kledingrecycling brengen, waardoor er werkelijk bergen van niet of nauwelijks gedragen kleding in woestijnen in armere landen liggen te rotten, terwijl de makers van de kleding in andere arme landen worden uitgebuit als moderne slaven.

Daar had ik ooit een mooie Tegenlicht-uitzending over gezien, wilde ik mijn dochter vertellen.

Onze dochter houdt zich namelijk al vier jaar actief bezig met dit onderwerp en zweerde op haar 9de dat ze nooit meer nieuwe kleding zou kopen bij fast-fashion ketens.

Zij was op dit onderwerp gekomen via Instagram, met een internationale beweging – ‘Buy Less, Be More!’.

“Weet je wel hoeveel liter schoon water het maken van één spijkerbroek kost, pap?”, zei ze toen al.

Nee, dat wist ik toen nog niet.

“7000 liter!!!!”, leerde ze mij vervolgens, nu alweer vier jaar geleden.

En nu hebben we het er weer over, want ik had via internet een spijkerbroek gekocht, die er wel modieus oud en gedragen uitziet, maar gewoon nieuw is.

Ik wilde mijn dochter laten weten dat ik toch heus ook goed geïnformeerd ben en een kritische duurzaambewuste consument, onder andere dankzij VPRO's Tegenlicht.

Maar de omroepen, dat zegt mijn wereldverbeterende dochter helemaal niks.

De bronnen die haar informeren en inspireren onze aarde te koesteren zijn totaal andere.

Eigenlijk is Ferenc van Damme dichter, maar daar kan hij zijn hele leven al niet van leven. En dus is hij ook communicatie- en participatiestrategus en energetisch therapeut.

Ik zeg: leer van je dochter! Leer van de jonge mensen om je heen. Vraag hen hoe zij de dingen zouden organiseren, en laat het hen dan ook doen!

Eerst natuurlijk met onderwerpen waar niet direct doden bij kunnen vallen of tienduizenden euro's bij verloren kunnen gaan.

Maar neem het wel serieus!

Ga leren!

Doen!

Samen de nieuwe spelregels uitvinden!

En daar heb je coaches voor nodig.

Hele goeie.

En als het Mediapark in Hilversum worden opgedoekt en een opvang wordt voor vluchtelingen uit armere landen, of een Knarrenhof-project om samen duurzaam oud te worden, snapt mijn dochter dat beter.

De wereld is in de afgelopen twintig jaar zo snel aan het veranderen, dat 'de spelregels van toen' het steeds minder goed doen, en 'de spelregels van morgen' zich nog aan het uitkristalliseren zijn.

We zitten met z'n allen in een soort vruchtbare chaos, een 'tussentijd'.

In deze tijd weet mijn dochter niet wat ze aan moet met omroepen, politieke partijen, vakbonden, kerken, het schoolsysteem, besturen en verenigingen die nog georganiseerd zijn op de principes van de 20ste eeuw, terwijl zij al van de 21ste eeuw is, waar de dingen heel anders werken.

Dat is waarbij wij als coaches – maakt niet uit of dat op sport, cultuur, bestuur of sociaal gebied is – van enorme waarde kunnen zijn: helpen om goedbedoelende besturen, voorzitters, commissieleden, directrices en directeuren te laten ervaren dat leiding geven in dit tijdvak hele andere vaardigheden vraagt dan twintig jaar – of langer – geleden!

Niet langer VOOR mensen denken, maar MET mensen werken!

Iedereen voelt dat het anders moet, maar de grote vraag is: 'Hoe dan?'